

OPMERKINGEN VAN DE DEKEN VAN DE SURINAAMSE ORDE VAN ADVOCATEN TER GELEGENHEID VAN DE OPENING VAN HET ZITTINGSJAAR 2026-2027

Waarde aanwezigen,

Graag voeg ik mij bij het protocolair saluut aan ieder van u, uitgebracht door de voorgaande sprekers.

Het is mij wederom een eer u namens de Surinaamse Orde van Advocaten bij de gelegenheid van de opening van het zittingsjaar toe te mogen spreken. Een dergelijk moment nodigt uit om stil te staan bij hetgeen in het afgelopen jaar is gebeurd, maar ook om vooruit te kijken naar wat ons in het komende zittingsjaar te wachten staat.

In deze toespraak wil ik stilstaan bij de ontwikkelingen binnen de advocatuur zelf, de samenwerking met ketenpartners en de plek van de SOVA in de samenleving.

De vernieuwde Advocatenopleiding is in 2023 gestart en inmiddels kunnen wij terugkijken op de eerste resultaten daarvan. In mei van dit jaar heeft de eerste groep advocaat-stagiaires de vernieuwde opleiding volledig afgerond en het certificaat van afronding ontvangen. Een aantal daarvan heeft het Hof inmiddels toelating verzocht. In januari start de 4e cohort nadat onlangs cohort 3 (2026–2028) met 14 advocaat-stagiaires is gestart. Bij deze ontwikkeling hoort overigens ook, een misschien kleine, maar voor de dagelijkse praktijk belangrijke praktische voorziening: advocaat-stagiaires beschikken vanaf het afgelopen zittingsjaar over een stagiairepas waarmee zij zich waar nodig als zodanig binnen de rechtspraktijk kunnen identificeren.

Wij hebben met de eerste groep ook moeten ervaren dat vernieuwing niet zonder kinderziekten verloopt. Een opleiding moet voortdurend worden geëvalueerd en waar nodig worden bijgestuurd. Luisteren naar feedback van de stagiaires, de patronen en alle andere betrokkenen zijn daarvoor van eminent belang en onderdeel van het verbeteren van een systeem dat wij uiteindelijk duurzaam willen maken.

Dat proces is naar mijn mening niet alleen een verantwoordelijkheid van de Orde of van het opleidingsinstituut. De advocaat die wij uiteindelijk in de rechtszaal willen zien, wordt immers vooral gevormd door hetgeen hij of zij in de praktijk meemaakt. Ik zou daarom ook aan onze ketenpartners willen vragen om deze advocaat-stagiaires vooral te zien als de toekomstige dragers van de rechtspleging, aan wie wij gezamenlijk iets hebben mee te geven.

In dit kader is het prettig om te kunnen melden dat een ontwikkeling waar de Orde zich geruime tijd voor heeft ingezet, inmiddels tot een concreet resultaat heeft geleid. Samen met het Ministerie van Onderwijs en de Nationale Ontwikkelingsbank hebben wij gezocht naar een mogelijkheid om de kosten van de Advocatenopleiding voor advocaat-stagiaires financieerbaar te maken. Dat traject bleek, zoals wij inmiddels wel vaker ervaren wanneer wij iets proberen te veranderen, iets ingewikkelder dan aanvankelijk gedacht. Het opleidingsinstituut moest daarvoor de procedure van erkenning door het Ministerie doorlopen, maar uiteindelijk is bereikt dat advocaat-stagiaires voor de kosten van hun opleiding gebruik kunnen maken van een studielening bij de NOB. Dat is voor ons belangrijk, omdat wij van mening zijn dat iemands financiële positie niet bepalend mag zijn voor de vraag of hij of zij de mogelijkheid krijgt zich tot advocaat te ontwikkelen.

Het recht verandert en de wijze waarop juridische dienstverlening wordt verleend, verandert eveneens. Vernieuwde wetgeving heeft inmiddels grote delen van onze rechtspraktijk in beweging gebracht en digitalisering en nieuwe technologieën stellen andere eisen aan de manier waarop wij ons vak uitoefenen.

Daarbij kunnen wij de ontwikkeling van kunstmatige intelligentie, AI, niet meer buiten beschouwing laten. AI biedt de advocatuur mogelijkheden om efficiënter te werken, informatie te analyseren en bepaalde onderdelen van het juridische werk te ondersteunen, maar brengt tegelijkertijd nieuwe vragen met zich mee over vertrouwelijkheid, deskundigheid, betrouwbaarheid en de verantwoordelijkheid van de advocaat voor het uiteindelijke resultaat. Juist wanneer technologie steeds meer kan, blijft het aan de advocaat om kritisch te beoordelen wat met die technologie wordt gedaan en om zelf verantwoordelijk te blijven voor het juridisch oordeel.

Permanente educatie is daarom van eminent belang en het behoort tot de professionele verantwoordelijkheid van iedere advocaat om zich voortdurend te blijven ontwikkelen, ook waar het gaat om de digitale vaardigheden die nodig zijn om nieuwe technologie op een verantwoorde wijze in de praktijk te gebruiken.

Het Burgerlijk Wetboek en de aanverwante wetsproducten zijn inmiddels 1 jaar oud. De initiële overgangsfase maakt geleidelijk plaats voor het bouwen aan bestendige jurisprudentie en het consolideren van de nieuwe wettelijke regelingen. Dat vraagt van alle actoren in de rechtspleging voortdurende bijscholing, verdieping, veerkracht en vooral heldere communicatie, om de kwaliteit en voorspelbaarheid van onze rechtspraktijk op een hoog niveau te houden.

Juist nu begint de fase waarin wij moeten vaststellen hoe de nieuwe regels in de praktijk uitwerken, waar zich knelpunten voordoen en waar wellicht aanpassing of nadere verduidelijking noodzakelijk blijkt. Goede wetgeving is immers niet alleen wetgeving die op papier modern is, maar wetgeving die in de praktijk kan worden begrepen, toegepast en uitgevoerd. Tegen die achtergrond, ben ik dan ook verheugd dat de Orde samen met het Hof van Justitie en de Surinaamse Notariële Beroepsorganisatie op 24 oktober aanstaande een congres organiseert waarin wij met samenleving-brede participatie dit proces van evaluatie van de invoering van de nieuwe wetgeving wensen op te pakken.

Voor wat de structurele knelpunten in de dagelijkse advocatenpraktijk betreft, moeten we helaas melden dat deze nog niet allemaal zijn opgelost. Lange wachttijden, beperkte ruimte voor vertrouwelijk overleg op locaties, krapte bij de planning van zittingen en communicatie over het procesverloop blijven punten die aandacht vragen. Wanneer wij van procespartijen een hoge mate van zorgvuldigheid verlangen, mag van alle actoren in de rechtspleging een vergelijkbare zorgvuldigheid worden verwacht. Het voorbijgaan aan verhinderdata, het laat verstrekken van zittingsschema's en onvoldoende facilitaire voorzieningen raken immers niet alleen de werkorganisatie van de advocaat, maar uiteindelijk ook de belangen van de rechtzoekende.

Vernieuwing van het procesrecht kan daarom alleen werkelijk slagen wanneer de eisen die aan procespartijen worden gesteld, gepaard gaan met een deugdelijke ondersteuning vanuit de griffie en een goede communicatie tussen de verschillende actoren. Het is onze gezamenlijke verantwoordelijkheid om knelpunten niet alleen binnen de eigen organisatie te signaleren, en waar mogelijk ook gezamenlijk naar oplossingen te zoeken.

Ik wil uiteraard ook stilstaan bij een belangrijke en heugelijke ontwikkeling binnen de rechterlijke macht. Kortgeleden zijn vijftien nieuwe rechters beëdigd, die binnenkort zullen worden geïnstalleerd. Ik maak graag van deze gelegenheid gebruik om het Hof van Justitie nu al te feliciteren met deze broodnodige uitbreiding die perspectief biedt op een betere verdeling van de werklust en daarmee op een voortvarender behandeling van zaken. In de optiek van de Orde draagt een beter bemenste rechterlijke macht rechtstreeks bij aan de toegang tot recht, en aan een rechtspleging waarin ook de advocaat zijn cliënt op een effectieve en tijdige wijze kan bijstaan.

De Orde was ook verheugd met de herstart en formele oprichting van de Vereniging van Deurwaarders Suriname. Deurwaarders zijn een onmisbaar onderdeel van de rechtspleging en structurele organisatie van deze beroepsgroep is daarom ook toe te juichen. De Orde rekent op een vruchtbare samenwerking de Vereniging.

Als hoeders van de rechtstaat vraagt de toegang tot recht onze voortdurende aandacht. De rechtzoekende die in het district woont, heeft niet minder behoefte aan goede rechtsbijstand dan de rechtzoekende in Paramaribo. De Orde is dan ook bijzonder ingenomen dat na Nickerie, Moengo en Brokopondo, vanaf volgende week ook zittingen in Albina zullen plaatsvinden. Deze ontwikkeling zien wij als een belangrijke stap in de verdere toegankelijkheid tot het recht.

Maar er is ook een negatieve ontwikkeling: een afname in het aantal advocaten dat bereid is door de Staat gefinancierde rechtsbijstand te verlenen. Uit onze jaarlijkse enquête blijkt dat het aantal advocaten dat bereid is de z.g. “kosteloze rechtsbijstand” te verlenen, terugloopt en het deel dat bereid is deze dienst ook in Nickerie te verlenen nog kleiner is. Hoewel wij onze leden nog nader moeten bevragen op de oorzaak, vermoeden wij dat het besluit om geen kosteloze rechtsbijstand te verlenen vooral gelegen is in de bureaucratische obstakels die advocaten hebben aangegeven te ondervinden. De Raad zal hier dan ook verdere aandacht aan besteden.

Ik wil vandaag ook stilstaan bij het tuchtrecht. Het tuchtrecht is voor de Orde een belangrijk instrument voor kwaliteitsbewaking en voor het behoud van het vertrouwen van de rechtzoekende in de beroepsgroep. Dat is van belang, omdat een beroepsgroep die onafhankelijkheid en professionaliteit verlangt, ook bereid moet zijn zichzelf aan normen te onderwerpen. In 2025 kwamen er 15 klachten binnen terwijl voor 2026 7 klachten werden geregistreerd. Het afgelopen jaar had ook de twijfelachtige primeur de eerste Dekenklacht te registreren, waarbij de Deken het ATC ambtshalve van bezwaren tegen een advocaat in kennis stelt.

Het is belangrijk dat advocaten zich bewust zijn van de normen die aan hun handelen worden gesteld en dat, wanneer dat nodig is, op een zorgvuldige en onafhankelijke wijze kan worden getoetst of aan die normen is voldaan. Het daarvoor verantwoordelijke Advocatentuchtcollege heeft na het verstrijken van de vorige zittingstermijn enige tijd niet kunnen functioneren, maar inmiddels zijn de nieuwgekozen leden door de President beëdigd en functioneert het ATC weer.

Daarnaast heeft de Raad het afgelopen jaar ook de Commissie Evaluatie, Herziening Ereregels ingesteld. Met deze commissie, welke onderdeel is van een breder project “Herziening & Bewustwording Ereregels” willen wij nagaan of de ereregels nog voldoende aansluiten bij de huidige praktijk, maar daarnaast ook de bewustwording binnen de beroepsgroep vergroten. Kennis van, en bewustzijn over de ereregels behoren onderdeel te zijn van de dagelijkse beroepsuitoefening. Het is dan ook goed dat de advocaat voortdurend met de ereregels wordt geconfronteerd en niet slechts aan het begin van zijn loopbaan of wanneer hij met een klacht te maken krijgt.

De Raad heeft daarom gewerkt aan een jaarproject waarin de herziening van de ereregels en de bewustwording daarvan samenkomen. Zij zal daarin deels ondersteund worden door de organisatie Lawyers for Lawyers. Ook de maandelijkse nieuwsbrief van de Orde, die vanaf deze maand zal verschijnen, krijgt een functie in dit project. Deze nieuwsbrief maakt onderdeel uit van een bredere poging om de leden te informeren over wat de Orde doet, en hen daarnaast opnieuw en regelmatig te verbinden met de normen, verantwoordelijkheden en waarden die bij de beroepsuitoefening horen.

Naast informatie over de werkzaamheden en ontwikkelingen binnen de beroepsgroep zal iedere nieuwsbrief een ereregel onder de aandacht brengen. Daarmee hopen wij onze leden opnieuw en blijvend vertrouwd te doen raken met de regels die onze beroepsuitoefening mede bepalen en het gesprek daarover levend te houden.

Extern

De verantwoordelijkheid van de Orde hield niet op bij het eigen functioneren. Ook de positie van de advocatuur binnen de samenleving en binnen de rechtspleging vroeg onze aandacht.

De Raad is bijvoorbeeld geconfronteerd met ondernemingen die juridische diensten aanbieden en daarbij in de naamgeving het woord advocaat, advocaten of de aanduiding “Law Firm” wensen te gebruiken, bijvoorbeeld omdat zij een filiaal zijn van een buitenlands kantoor, of een andere uitleg geven aan de term “law firm”. Wij begrijpen dat juridische dienstverlening zich ontwikkelt, maar het publiek moet wel kunnen weten met wie het te maken heeft.

Een advocatenkantoor of law firm staat in de Surinaamse context voor dienstverlening door personen die in Suriname als advocaat zijn toegelaten, en die daardoor onderworpen zijn aan beroepsregels, geheimhoudingsplicht en tuchtrecht en die hun werkzaamheden onafhankelijk behoren uit te oefenen. Een onderneming waarin geen Surinaamse advocaten werkzaam zijn, kan zich niet bedienen van de genoemde aanduidingen, omdat zij daarmee de indruk wekt een advocatenkantoor te zijn in de zin van de Surinaamse wet. De Orde zal daarom duidelijk blijven maken dat deze aanduidingen slechts zijn voorbehouden aan kantoren waarin Surinaamse advocaten werkzaam zijn. Het gaat daarbij om bescherming van, en duidelijkheid voor rechtzoekenden, én om het bewaken van de integriteit van ons gereguleerd beroep.

Ten aanzien van wetgeving heeft de Orde het afgelopen jaar haar verantwoordelijkheid genomen. Bij verschillende wetsontwerpen hebben wij onze zorgen en kritiek kenbaar gemaakt wanneer wij van mening waren dat

rechtszekerheid, uitvoerbaarheid, de positie van de rechtzoekende of de kwaliteit van het wetgevingsproces daarom vroegen.

De discussie over de wetsvoorstellen inzake beslagen is daarvan een duidelijk voorbeeld. De Orde heeft daarbij gekeken naar de praktische gevolgen voor de rechtspraktijk, alsmede de vraag welke betekenis een dergelijke regeling heeft voor de rechtsbescherming van burgers en ondernemingen. Wanneer wetgeving raakt aan de mogelijkheid om een rechterlijke beslissing daadwerkelijk ten uitvoer te leggen, moeten wij ons immers ook afvragen welke constitutionele waarborgen daarbij behoren te gelden.

Daarmee kom ik ook terug op het Constitutioneel Hof, waar ik al meerdere malen aandacht voor heb gevraagd. Dit Hof is al enige tijd niet actief en de discussie over het zojuist aangehaalde wetsvoorstel laat zien waarom het van belang is dat constitutionele toetsing beschikbaar is. Het Constitutioneel Hof vormt een belangrijke waarborg voor de rechtsstatelijkheid van wetgeving en voor de bescherming tegen gelegenheidswetgeving wanneer politieke of maatschappelijke belangen sterk kunnen oplopen. De Orde blijft daarom in het belang van de rechtstaat pleiten voor een zo spoedig mogelijke reactivering van het Constitutioneel Hof.

Tegen deze achtergrond de rechtsstaat moeten wij ook de positie van de advocatuur binnen ons rechtsbestel zien. Deze positie is niet bedoeld om advocaten persoonlijk privileges, status of invloed te geven, maar omdat de rechtzoekende recht heeft op adequate rechtsbijstand en de advocaat daartoe een wezenlijke functie vervult. Wanneer voor het behoorlijk kunnen uitvoeren van die taak bepaalde voorzieningen, informatie of toegang noodzakelijk zijn, gaat dat dus niet alleen om het belang van de advocaat, maar vooral om het belang van degene voor wie die advocaat optreedt.

Gelukkig zien we dat de contacten tussen de Orde, het Hof en het Openbaar Ministerie steeds verder worden aangehaald. Wij zijn het daarbij niet altijd met elkaar eens en dat hoeft ook niet. Verschillende verantwoordelijkheden brengen soms verschillende perspectieven met zich mee. Maar het is van belang dat wij met elkaar in gesprek blijven over de gevolgen die keuzes binnen het ene onderdeel van de rechtspleging hebben voor de andere onderdelen.

Daarbij hoort ook dat wij bereid moeten zijn om naar de verschillende klachtenmechanismen binnen de rechtspleging te kijken. Wanneer wij van advocaten verlangen dat zij hun verantwoordelijkheid nemen wanneer een cliënt of andere rechtzoekende een klacht heeft, mag van de overige actoren in de rechtspleging evenzeer worden verwacht dat klachten op een laagdrempelige, voortvarende en zorgvuldige wijze worden behandeld. Een cultuur van

verantwoordelijkheid behoort in onze optiek niet beperkt te blijven tot één beroepsgroep.

Een zorgwekkende ontwikkeling vormt de wijze waarop de advocatuur vanuit de samenleving wordt benaderd. Met bezorgdheid zien wij dat advocaten steeds vaker onderwerp worden van discussie in nieuwe en sociale media. Wij begrijpen dat de samenleving behoefte heeft aan informatie en dat ook de beroepsgroep aanspreekbaar moet zijn. Tegelijkertijd brengt het beroepsgeheim mee dat een advocaat zich in het publieke debat niet altijd op dezelfde wijze kan verdedigen als degene die hem of haar publiekelijk bekritiseert.

Wanneer de details van dossiers die een advocaat niet mag bespreken vervolgens in het meest ongunstige daglicht worden gepresenteerd, bestaat het risico dat advocaten zich uit voorzichtigheid steeds verder terugtrekken achter afstandelijkheid, formaliteit en risicomijding. In een tijd waarin de samenleving vraagt om toegankelijke en laagdrempelige juridische dienstverlening, zal dit uiteindelijk de rechtzoekende niet ten goede komen.

Ik meen daarom dat wij als samenleving ook hier een zekere volwassenheid van elkaar mogen vragen. Kritiek op instituties en professionals behoort in een democratische rechtsstaat mogelijk te zijn, maar kritiek mag niet verworden tot een mechanisme waarbij personen tot symbool worden gemaakt van problemen die eigenlijk institutioneel of maatschappelijk van aard zijn.

Tegelijkertijd moeten wij als beroepsgroep ook zelf blijven kijken naar onze relatie met de samenleving. De advocaat wordt steeds zichtbaarder in het publieke debat en daarmee wordt ook meer van ons gevraagd dan alleen juridische deskundigheid. Wij moeten in staat zijn uit te leggen wat wij doen, waarom wij bepaalde standpunten innemen en welke rol de advocaat binnen een rechtsstaat vervult. Een onafhankelijke advocatuur moet ruimte bieden voor verschil van inzicht. Maar het vraagt wel dat wij ons bewust zijn van de verantwoordelijkheid die komt met de positie die wij innemen.

Dit raakt ook aan de wijze waarop wij binnen onze staatsinrichting met elkaar omgaan. Het is het prerogatief van de wetgevende macht om de regels vast te stellen, maar juist daarom is het van belang dat die regels onderwerp kunnen zijn van deskundig onderzoek, maatschappelijk debat en, waar nodig, constitutionele toetsing. Evenzeer behoort het tot de verantwoordelijkheid van de actoren binnen de rechtspleging om vanuit hun deskundigheid aan dat debat bij te dragen zonder de grenzen van hun eigen institutionele rol uit het oog te verliezen.

Tenslotte. De veranderingen die wij de afgelopen jaren hebben ingezet, zullen steeds meer hun concrete gevolgen hebben voor de dagelijkse rechtspraktijk.

Dat vraagt van ons de bereidheid te blijven leren en met elkaar in gesprek te blijven. De rechtsstaat wordt immers niet alleen gevormd door de regels die wij maken, maar ook door de wijze waarop degenen die met die regels werken hun verantwoordelijkheid nemen.

En misschien ligt daar ook de belangrijkste opgave voor het komende jaar: dat wij ons bij alles wat wij doen blijven afvragen welke betekenis onze keuzes uiteindelijk hebben voor degene om wie het in de rechtspleging behoort te gaan, de rechtzoekende. Dat wij ruimte blijven houden voor kritiek en verschil van inzicht, maar tegelijk niet uit het oog verliezen dat onafhankelijkheid, deskundigheid en integriteit alleen betekenis krijgen wanneer zij ook in de dagelijkse praktijk zichtbaar zijn.

Ik blijf daarom vertrouwen houden in de samenwerking tussen de verschillende actoren binnen de rechtspleging, omdat wij vanuit onze verschillende verantwoordelijkheden met elkaar het gesprek kunnen voeren over wat nodig is om de rechtzoekende daadwerkelijk ten dienste te zijn. Ik spreek dan ook de hoop uit dat wij ook in het komende zittingsjaar die ruimte voor dat gesprek zullen blijven vinden, en dat wij, ieder vanuit onze eigen verantwoordelijkheid, de moed zullen behouden om niet alleen te verdedigen wat bestaat, maar ook kritisch te kijken naar wat beter kan.

Ik wens het Hof van Justitie, het Openbaar Ministerie, de advocatuur en alle anderen die dagelijks binnen onze rechtspleging werkzaam zijn een goed en vruchtbaar zittingsjaar toe.

Ik dank u.